

7

*70. rok Štátneho geologického ústavu
Dionýza Štúra (1940 – 2010)*

**70. anniversary of the State Geological Institute
of Dionýz Štúr**

JÁN MADARÁS

Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, Mlynská dolina 1, 817 04 Bratislava 11

Abstract: In 2010, the State Geological Institute of Dionýz Štúr (ŠGÚDŠ) celebrated the 70. anniversary of its establishment. On this occasion, several significant events took part, being sponsored by the Environmental Fund of the Slovak Republic. They culminated in celebrations of the establishing of the Institute on 20. – 21. 10. 2010. The celebrations included the conference about the past, present and future of the scientific investigation and geological research done by the Institute. In the jubilee year 2010 the collection of Slovak minerals and meteorites was exhibited in the Institute. The paintings competition for the pupils of the basic schools of art concerning the geology and the protection of the living environment took part and the thematic scientific publications were issued.

Key words: State Geological Institute of Dionýz Štúr (ŠGÚDŠ), 70. anniversary of the scientific Institute, report upon the conference

V roku 2010 si Štátny geologický ústav Dionýza Štúra pripomenul 70 rokov svojej existencie. Za sedem decínií prešiel dlhou hrbolatou cestou svojho vývoja. Napriek turbulenciám si udržal kredit významnej vedeckovýskumnej organizácie v rezorte Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, zabezpečujúcej výkon štátnej geologickej služby na Slovensku.

70. výročie založenia geologického ústavu bolo výzvou na dôstojné pripomenutie jubilea. Vďaka finančnej podpore dvoch projektov Environmentálnym fondom Slovenskej republiky bolo možné nielen osláviť samotné jubileum, ale zanechať aj nasledovníkom trvalú stopu pripomínajúcu sedem desaťročí rozvoja geológie na Slovensku.

Hoci 70. výročie založenia ŠGÚDŠ pripadlo na mesiace máj a jún 2010 (15. mája 1940 prijal Slovenský snem zákon o Štátnom geologickom ústave a 12. júna 1940 vyšlo k nemu vládne nariadenie), termín osláv a konferencie v zmysle projektu **Konferencia – Nové výzvy geológie na Slovensku – 70 rokov Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra** bol stanovený na 20. – 21. 10. 2010. Vďaka mimoriadnemu

a nezištnému zapojeniu pracovníkov ŠGÚDŠ, bývalému riaditeľovi RNDr. Lubomírovi Hraškovi, PhD., terajšiemu riaditeľovi Ing. Branislavovi Žecovi, CSc., ich kontaktom a vďaka osloveniu kompetentných ľudí bolo možné akciu realizovať v takom termíne a rozsahu, ako bolo schválené v projekte. Do programu osláv boli zahrnuté aj sprievodné akcie – otvorenie pracoviska nového laboratórneho prístroja hmotnostného spektrometra, uvedenie poštovej známky s prílačou loga osláv a geologickej mapy Slovenska a usporiadanie miniburzy minerálov. Na oslavách a konferencii prijali účasť zástupcovia partnerských geologických služieb z Českej republiky, Rakúska, Maďarska, Chorvátska a Poľska, vedúci prezidentskej kancelárie prezidenta SR akademik Milan Čič, predstavitelia MŽP SR, vysokých škôl, SAV a spolupracujúcich organizácií. Slávnostné zhromaždenie za prítomnosti súčasných a minulých pracovníkov ústavu a pozvaných hostí spojené s kultúrnym programom a recepciou sa konalo 20. októbra 2010 v priestoroch účelového zariadenia vlády SR na bratislavskom Bôriku. V kultúrnom programe vystúpil Dámsky komorný orchester pod vedením Eleny

Šarayovej-Kováčovej a mladá husľová virtuózka, mimoriadna žiačka hudobného konzervatória v Bratislave Júlia Sojková s klavírnym sprievodom Tomáša Rojčka. Súčasťou slávnostného zhromaždenia bolo aj odovzdanie Ceny Dionýza Štúra akademikovi RNDr. Otovi Fusánovi, DrSc., za celoživotné dielo a prínos pre rozvoj ústavu, Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského a sekcii geológie a prírodných zdrojov Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky za dlhoročnú spoluprácu. 70 pamätných medailí za prínos pre rozvoj ústavu prevzali bývalí riaditelia ústavu, najvýznamnejšie spolupracujúce organizácie a bývalí a súčasní zamestnanci ŠGÚDŠ. Na recepcii vystupovala Hanka Gregušová a jej jazzband so saxofonistom Radovanom Tariškom, folklórny súbor Karpaty so sólovou speváčkou Eleonórou Vančíkovou-Kapasnou a ľudová hudba folklórneho súboru Chemlon so speváčkou zložkou Hačure z Humenného. Široká verejnosť bola o akcii informovaná prostredníctvom spravodajskej reportáže televízie TA3 a vysielania niekoľkých tematických reportáží v Slovenskom rozhlase.

Konferencia *Nové výzvy geológie na Slovensku – 70 rokov Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra* sa konala 21. októbra 2010 v priestoroch Veľkej sály Dionýza Štúra v ŠGÚDŠ. Pri tejto príležitosti vyšiel tlačou rovnomenný konferenčný zborník, ktorý v 21 referátoch na 190 stranách priblížil minulosť a súčasnú vedeckú a odbornú činnosť oddelení výskumu a výskumných činností v ústave. Jednotliví autori príspevkov načrtli aj perspektívy ďalšieho rozvoja ústavu. Myšlienka editorov zborníka RNDr. Jána Madarása, PhD., a RNDr. Ľubice Iglárovej v ucelenej forme prezentovať desaťročia odbornej činnosti jednotlivých organizačných jednotiek ústavu sa v takejto forme realizovala prvýkrát.

Druhým projektom s podporou Environmentálneho fondu Slovenskej republiky bola akcia **Výzva súčasnej geológie – zvyšovanie environmentálneho povedomia verejnosti**. Projekt bol zameraný najmä na realizáciu hmotného materiálu, ktorý sa stal súčasťou prezentácií ústavu pre širokú verejnosť. Jeho nosnou časťou je expozícia minerálov Slovenska, ktorá sa nachádza v ôsmich, špeciálne vyrobených vitrínach vo Veľkej sále Dionýza Štúra v budove Geofondu ŠGÚDŠ v Bratislave. Zbierka pozostáva výlučne z minerálov, ktoré sa našli na území Slovenska. Dopĺňanie zbierky je otvorené; v súčasnosti má 279 kusov minerálov a 12 meteoritov. Mineralogický systém obsahuje 140 druhov minerálov z takmer 600 druhov opísaných zo Slovenska. Materiál zbierky pozostáva z dobrovoľných darov a trvalých výpožičiek geológov, zberateľov a entuziastov z celého Slovenska. Pri založení zbierky bolo 22 osobných

darcov. Najväčšiu zásluhu pri napĺňaní zbierkového fondu a jeho inštalácii má RNDr. Milan Gargulák, CSc. Expozícia minerálov je na požiadanie otvorená aj verejnosti a školám najmä v rámci organizovania Dní otvorených dverí v ŠGÚDŠ.

Ďalšou významnou akciou podporenou projektom bolo usporiadanie výtvarnej súťaže pre základné umelecké školy na tému *Geológia a životné prostredie, prírodné zaujímavosti v mojom okolí*. V troch vekových kategóriách sa do súťaže zapojilo 37 ZUŠ z celého Slovenska a odborná porota hodnotila 527 prác žiakov. Výsledky výtvarnej súťaže, mená ocenených, zoznam škôl a účastníkov a galéria všetkých výtvarných prác sú záujemcom prístupné na internetovej stránke ŠGÚDŠ www.geology.sk. Výtvarné práce sú vlastníctvom ŠGÚDŠ. Budú sa využívať na propagačné účely ústavu a geológie v rámci rôznych prezentačných akcií. Koordinátormi výtvarnej súťaže boli RNDr. Ján Madarás, PhD., a Mgr. Martina Moravcová, PhD.

Pri príležitosti 60. výročia založenia ústavu v roku 2000 nechýbala publikácia približujúca históriu inštitúcie, a tak 70-ročné jubileum sa pripomenulo podobným spôsobom. Na zostavenie monografickej publikácie *70 rokov Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra* sa podujal doc. RNDr. Michal Kaličiak, CSc. Publikácia voľne nadväzuje na históriu a premeny ŠGÚDŠ od jeho vzniku do roku 2000, ktoré sú podrobne zhodnotené v materiáli k šesťdesiatinám ústavu (O. Samuel a P. Grecula, 2000: *60 rokov ŠGÚDŠ*). Na 80 stranách dopĺňa siedme decénium, ktorého väčšinu v najvyššej riadiacej funkcii v ústave viedol M. Kaličiak (2001 – 2008).

Vďaka finančnému príspevku Environmentálneho fondu bolo možné vydať aj jednu odbornú monografickú publikáciu RNDr. Dušana Bodiša, CSc., a kolektívu *Požadová koncentrácia vybraných ukazovateľov v povrchovej a podzemnej vode Slovenska* (ŠGÚDŠ 2010, 95 s.). Publikácia približuje čitateľom odborné hodnotenie chemického stavu vody – jeho príčin a dôsledkov na životné prostredie.

Toto bol len stručný prehľad hlavných aktivít, ktoré boli venované jubileu ústavu. Tých ďalších, drobných, zameraných najmä na propagáciu inštitúcie, bolo viac. Na záver chceme poďakovať všetkým bývalým a súčasným pracovníkom ústavu, spolupracujúcim kolegom a inštitúciám za priazeň a podporu, ktorú venovali tejto najvýznamnejšej geologickej inštitúcii na Slovensku. Do ďalších rokov si prajeme veľa zdraru a práce, aby sme osemdesiatku mohli osláviť v plnom zdraví a dobrej kondícii.

Obr. 1. Stála expozícia minerálov Slovenska vo Veľkej sále Dionýza Štúra v ŠGÚDŠ. Foto L. Martinský.

Fig. 1. Permanent exhibition of Slovak minerals in the Great Hall of Dionýz Štúr in ŠGÚDŠ. Photo L. Martinský.

Obr. 2. Generálna riaditeľka sekcie geológie a prírodných zdrojov MŽP SR V. Jánová pri slávnostnom otvorení nového pracoviska hmotnostného spektrometra. Vľavo: riaditeľ ŠGÚDŠ B. Žec a bývalý riaditeľ ŠGÚDŠ L. Hraško. Vpravo: P. Veis. Foto L. Martinský.

Fig. 2. General Director of the Section of Geology and Natural Resources of the Ministry of Environment of the Slovak Republic (MoE SR) V. Jánová at the opening ceremony of the new workplace of mass spectrometer. Left: Director of ŠGÚDŠ B. Žec and the former ŠGÚDŠ Director L. Hraško. Right: P. Veis. Photo L. Martinský.

Obr. 3. Výtvarné diela žiakov základných umeleckých škôl vo vestibule ŠGÚDŠ. Foto L. Martinský.

Fig. 3. Paintings of the pupils of the primary schools of art in the ŠGÚDŠ entrance hall. Photo L. Martinský.

Obr. 4. Vedúci POFIS (Poštová filatelistická služba) M. Vančo pri uvedení poštovej známky s prítlačou loga osláv 70. výročia založenia ŠGÚDŠ a geologickej mapy Slovenska. Foto L. Martinský.

Fig. 4. The head of POFIS (Postal Philatelic Service) M. Vančo at introducing of a new postage stamp with the imprint of the logo of the celebration of 70. anniversary of ŠGÚDŠ and the geological map of Slovakia. Photo L. Martinský.

Obr. 5. Riaditeľ ŠGÚDŠ B. Žec pri slávnostnom začiatku osláv 70. výročia založenia ŠGÚDŠ. Vľavo: generálna riaditeľka sekcie geológie a prírodných zdrojov MŽP SR V. Jánová, štátny tajomník MŽP SR G. Csicsai a vedúci kancelárie prezidenta SR M. Čič. Vpravo: Dámsky komorný orchester. Foto L. Martinský.

Fig. 5. Director of ŠGÚDŠ B. Žec opening celebrations of 70. anniversary of ŠGÚDŠ. Left: General Director of the Section of Geology and Natural Resources MoE SR V. Jánová, Secretary of State in MoE SR G. Csicsai and Head of the Office of the President of SR M. Čič. Right: Ladies' Chamber Orchestra. Photo L. Martinský.

Obr. 6. Účastníci slávnostného zhromaždenia pri príležitosti 70. výročia založenia ŠGÚDŠ v Hoteli Bôrik. Foto L. Martinský.

Fig. 6. Participants of the jubilee meeting on the occasion of 70. anniversary of ŠGÚDŠ in the Bôrik hotel. Photo L. Martinský.

Obr. 7. Plaketa – Cena Dionýza Štúra. Foto L. Martinský.

Fig. 7. Plaque – The prize of Dionýz Štúr. Photo L. Martinský.

Obr. 8. Bývalý riaditeľ GÚDŠ, prvý nositeľ Ceny Dionýza Štúra O. Fusán počas slávnostného príhovoru. Foto L. Martinský.

Fig. 8. Former Director of Geological Institute of Dionýz Štúr O. Fusán, the first honoured person by the Prize of Dionýz Štúr, during his ceremonial speech. Photo L. Martinský.

Obr. 9. Prodekan Prírodovedeckej fakulty UK M. Kováč preberá z rúk M. Čiča a B. Žeca Cenu Dionýza Štúra. Foto L. Martinský.

Fig. 9. Subdean of the Faculty of Natural Sciences, Comenius University, M. Kováč accepts the Price of Dionýz Štúr from M. Čič and B. Žec. Photo L. Martinský.

Obr. 10. Generálna riaditeľka sekcie geológie a prírodných zdrojov MŽP SR V. Jánová pri preberaní Ceny Dionýza Štúra z rúk M. Čiča a B. Žeca. Foto L. Martinský.

Fig. 10. General Director of the Section of Geology and Natural Resources MoE SR V. Jánová receiving a Prize of Dionýz Štúr from M. Čič and B. Žec. Photo L. Martinský.

Obr. 11. Pamätná bronzová medaila k 70. výročiu založenia ŠGÚDŠ. Foto L. Martinský.

Fig. 11. Commemorative bronze medal to 70. anniversary of ŠGÚDŠ. Photo L. Martinský.

Obr. 12. Bývalí riaditelia ŠGÚDŠ pri preberaní pamätných medailí z rúk G. Csicsaia. Zľava: M. Kaličiak, P. Grecula a K. Vrana. Foto L. Martinský.

Fig. 12. Former directors of ŠGÚDŠ at receiving of the commemorative medals from G. Csicsai. From the left: M. Kaličiak, P. Grecula and K. Vrana. Photo L. Martinský.

Obr. 13. Súčasní zamestnanci ŠGÚDŠ pri preberaní pamätných medailí z rúk V. Jánovej a B. Žeca. Zľava: D. Bodiš, A. Remšík, J. Král a M. Havrila. Foto L. Martinský.

Fig. 13. Recent employees of ŠGÚDŠ being honoured by the commemorative medals from V. Jánová and B. Žec. From the left: D. Bodiš, A. Remšík, J. Král and M. Havrila. Photo L. Martinský.

Obr. 14. Náместníčka riaditeľa Maďarského geologického ústavu (MÁFI) Annamária Nádor odovzdáva dar riaditeľovi ŠGÚDŠ B. Žecovi. Foto L. Martinský.

Fig. 14. Deputy Director of the Hungarian Geological Institute (MÁFI) Annamária Nádor delivers gift to ŠGÚDŠ Director B. Žec. Photo L. Martinský.

Obr. 15. J. Madarás, M. Moravcová a M. Vlačiky pri výstave výtvarných prác žiakov základných umeleckých škôl v Hoteli Bôrik. Foto L. Martinský.

Fig. 15. J. Madarás, M. Moravcová and M. Vlačiky at the exhibition of the paintings of the pupils of primary schools of art in the Bôrik hotel. Photo L. Martinský.

Obr. 16. Ocenenie za dlhoročnú spoluprácu pri spracovaní mapových podkladov v projekte GeoIS (Geologický informačný systém ŠGÚDŠ) a v mapovom serveri ŠGÚDŠ prevzali aj zástupcovia spoločnosti Esprit, s. r. o. z Banskej Štiavnice. Zľava: náместník pre informatiku ŠGÚDŠ Š. Káčer, zástupcovia Esprit-u: J. Pauk, I. Zvara, riaditeľ spoločnosti D. Maďar, vedúci odboru informačných systémov ŠGÚDŠ M. Antalík a riaditeľ ŠGÚDŠ B. Žec. Foto L. Martinský.

17

19

18

20

Fig. 16. Awards for the long-term cooperation in the processing of maps in the project GeolS (Geological Information System of ŠGÚDŠ) as well as the ŠGÚDŠ map server were received also by the representatives of the firm Esprit, s. r. o., Banská Štiavnica. From the left: ŠGÚDŠ Vice-Director for Informatics S. Káčer, representatives of the firm Esprit, s. r. o., J. Pauk, I. Zvara, Director of the company D. Maďar, Head of the ŠGÚDŠ Division of Information Systems M. Antalík and the ŠGÚDŠ Director B. Žec. Photo L. Martinský.

Obr. 17. Hanka Gregušová a jej jazzband počas vystúpenia na recepcii v Hoteli Bôrik. Foto L. Martinský.

Fig. 17. The singer Hanka Gregušová and her jazzband during the performance at the reception in the Bôrik hotel. Photo L. Martinský.

Obr. 18. O zábavu vo vinárni Hotela Bôrik sa postaral aj folklórny súbor Chemlon z Humenného so speváčkou zložkou Hačure. Foto L. Martinský.

Fig. 18. The entertainment in the wine cellar of the hotel Bôrik was magnified by the folk ensemble Chemlon from the town Humenné with the singers group Hačure. Photo L. Martinský.

Obr. 19. M. Kohút prednáša o výsledkoch práce oddelenia kryštalinika a paleozoika na konferencii k 70. výročiu založenia ŠGÚDŠ vo Veľkej sále Dionýza Štúra v ŠGÚDŠ. Photo L. Martinský.

Fig. 19. M. Kohút presenting the work results of the Department of Crystalline and Paleozoic in the conference devoted to 70. anniversary of ŠGÚDŠ in the Great Hall of Dionýz Štúr in ŠGÚDŠ. Photo L. Martinský.

Obr. 20. Pamätnú medailu pri príležitosti 70. výročia založenia ŠGÚDŠ na konferencii prebral z rúk riaditeľa ŠGÚDŠ B. Žeca nestor slovenskej geológie D. Vass. Foto L. Martinský.

Fig. 20. The nestor of the Slovak geology D. Vass received the commemorative medal of the 70. ŠGÚDŠ anniversary from the ŠGÚDŠ Director B. Žec during the conference. Photo L. Martinský.